

1

El gos de protecció de ramats: el millor amic de la ramaderia de muntanya

Déborah Temple, Gabriel Lampreave, Mathieu Mauriès, Marta Amat, Xavier Manteca

CAWEC

COMPANION ANIMAL
WELFARE
EDUCATION CENTRE

FAWEC

FARM ANIMAL
WELFARE
EDUCATION CENTRE

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Amb la col·laboració molt valuosa de:
Josep Serra, Nicolas Espinós, Dirk, Jordi Lagua, Alain et Raymonde Domini

Projecte finançat a través de la operació 01.02.01 de Transferència Tecnològica del
Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2020.

El gos de protecció de ramats: el millor amic de la ramaderia de muntanya

El gos de protecció de ramat es considera el mètode més eficaç per protegir el ramat dels atacs per grans carnívors salvatges i també dels gossos amb propietari quan s'escapen i dels gossos "assilvestrats". De fet, el 96% dels ramaders amb gossos de protecció estan satisfets o molt satisfets de la feina realitzada pels seus gossos.

Els gossos de protecció de ramat s'utilitzen principalment per protegir ovelles, cabres i aus, però poden treballar també amb qualsevol tipus de bestiar, incloent, per exemple, porcs, vaques o cavalls. Aquests gossos conviuen amb el seu ramat, protegint-lo de qualsevol cosa que veuen com una amenaça.

A Espanya el nombre d'atacs a ramats va disminuir un 61% cada any després de la introducció dels gossos (2,4 atacs/explotació/any abans dels gossos, 0,9 atacs/explotació/any després dels gossos) i el nombre total d'animals morts va disminuir un 65% (15,1/any/explotació abans dels gossos, 5,3/any/explotació després dels gossos) (LIFE - COEX 2008 - Informe Acció D2).

La gran majoria dels atacs de bestiar a Catalunya són deguts a atacs per gossos

A Catalunya, durant el 2017, els atacs per gossos van representar el 90% dels danys al bestiar. La majoria d'aquests gossos són gossos de particulars que s'escapen durant les nits. Sovint, el propietari del gos no és conscient de les escapades del seu gos.

Els gossos de protecció: una bona inversió i una font de tranquil·litat pel bestiar i pel ramader.

Certament un gos de protecció representa un cost substancial. L'adquisició d'un gos de protecció provinent d'una línia de treball, amb pares reconeguts i d'un criador que assegura una bona socialització i una bona salut dels cadells, pot costar al voltant d'uns 1000 euros. A aquest cost inicial s'han d'afegir les despeses relacionades amb l'alimentació i els tractaments veterinaris rutinaris, que suposen un total aproximat de 600 euros per any i per gos. Com veurem més endavant, aconsellem fortament tenir com a mínim dos gossos de protecció. Per tant aquest cost s'haurà de multiplicar en funció del número de gossos.

En la gran majoria dels casos, els gossos de protecció de ramat són una bona inversió. Als ingressos directes procedents del bestiar salvat de la depredació s'afegeixen molts altres beneficis sovint oblidats:

- La presència de gossos de protecció fa que el ramat es senti protegit i pugui expressar una conducta normal, i com a conseqüència d'això es redueixen les pèrdues reproductives. S'ha vist que les ovelles es desplacen més i aprofiten més bé la pastura amb gossos de protecció que sense gossos. Els atacs per depredadors, salvatges o gossos, provoquen una resposta molt forta de por al bestiar. Aquesta resposta de pànic pot tenir conseqüències nefastes sobre el benestar del bestiar i sobre la seva reproducció. Els atacs al bestiar activen la resposta d'estrès dels animals amb la conseqüent inhibició de la reproducció. Això es tradueix amb una baixa fertilitat, menys prolificitat i més avortaments. També s'ha vist que el bestiar de carn pot créixer menys quan se sent desprotegit.
- Els gossos de protecció avisen de fets anormals com ara una ovella atrapada en una tanca o ferida.
- Els gossos de protecció són molt més vigilants durant el període de parts i poden arribar a cuidar els xais.
- Els gossos de protecció contribueixen a una millor higiene del ramat llepant les ovelles després de parir i eliminant nascuts morts i cadàvers. De fet, aconsellem que el gos de protecció es mengi les placentes, els cadàvers i altres restes.

- En repel·lir els herbívors salvatges, els gossos de protecció també fan que hi hagi menys contactes entre els animals salvatges i els herbívors domèstics.

Els atacs per animals salvatges o gossos no tan sol provoquen morts d'ovelles, cabres, vaques o cavalls, sinó que ocasionen també pèrdues lligades a la resposta d'estrès aguda i crònica que pateix el ramat, com ara baixa fertilitat, baixa prolificitat, avortaments, poc creixement.

Un bon gos de protecció no te preu i un cop el ramader ha tingut una bona experiència ja no contempla deixar de tenir-ne mai.

El gos de protecció: la importància de la genètica.

No s'ha de confondre els gossos de protecció de ramat amb els gossos pastors. Tots dos són gossos de treball però la feina que fan és totalment diferent. Els gossos pastors treballen agrupant el bestiar i desplaçant-lo d'un lloc a un altre, sovint seguint ordres molt ben definides i apresses. Els gossos de protecció no responen a ordres sinó que, de manera innata, protegeixen el ramat.

Físicament, els gossos pastors se semblen als depredadors. Per exemple, tenen les orelles més aviat

aixecades i el seu comportament també simula la conducta de caça d'un depredador: la seva mirada cap al ramat, els moviments ràpids i la persecució del bestiar. L'aspecte i el comportament dels gossos pastors fan que el bestiar prefereixi allunyar-se d'ells i això permet als gossos pastors i al ramader dirigir el moviment del ramat. Els gossos pastors també han estat criats per ser molt obedients i seguir ordres.

Els gossos de protecció de ramat han estat seleccionats per ser totalment inofensius cap al bestiar. Per la seva aparença, el bestiar no els identifica com possibles depredadors. El gos de protecció té les orelles tombades, una mirada dolça i uns moviments

El gos pastor

Aspecte similar a un depredador

Moviments ràpids i basats en la persecució del ramat

La seva missió és moure el ramat

Intel·ligent, molt obedient i respon a ordres

El gos de protecció de ramat

Aspecte que inspira confiança al ramat

Molt tranquil, s'integra dins del ramat

La seva missió és viure amb el ramat i protegir-lo

Intel·ligent, tendeix a prendre les seves pròpies decisions, independent

lestat del Hogan des Vents.

Foto de Mathieu Mauriès del Hogan des Vents

Licaia, una gosseta kangal del Hogan des vents.

Foto de Mathieu Mauriès del Hogan des Vents

suaus i lents que tranquil·litzen el ramat. Son gossos molt tranquils quan estan amb el bestiar. No tenen l'instint de depredació. Aquestes són característiques que faciliten la seva integració dins del ramat i fan que puguin conviure amb el ramat. Els gossos de protecció són tant intel·ligents com els gossos pastors, però solen prendre les seves pròpies decisions i no acostumen a seguir ordres. Són molt independents i protegeixen el ramat de forma innata.

El Muntanya del Pirineus, el Mastí Leonès, el Maremma o el Kangal (pastor d'Anatòlia) són exemples de races de protecció de ramat. A banda de les seves característiques físiques, cadascuna d'aquesta raça de protecció de ramat es caracteritza per un temperament diferenciat.

Muntanya del Pirineus amb tres Kangals, una manada del Hogan des Vents. Foto de Mathieu Mauriès del Hogan des Vents

No treballar amb gossos de protecció creuats amb gossos pastors!

El resultat d'un creuament entre un gos de protecció i un gos pastor o gos d'atura té un comportament totalment imprevisible. El cadell pot tenir, per exemple, l'aspecte del gos de protecció i el comportament del gos d'atura, es a dir, una conducta de persecució i depredadora sense instin de protecció. El resultat pot ser catastròfic.

Si el gos de protecció prové d'una línia de treball, millor

El potencial genètic del gos de protecció és essencial per que sigui un bon gos de protecció. El fet que el gos vingui d'una línia de treball seleccionada correctament facilitarà, entre altres coses, el vincle del gos amb el seu ramat i el seu instint de protecció.

El número de gossos de protecció determinarà la eficiència de protecció del ramat.

El número de gossos de protecció adequat depèn de diferents factors:

- Mida del ramat a protegir.
- Tipus de bestiar a protegir.
- Risc de depredació (per exemple, tipus de depredadors, pressió de depredació i nombre d'atacs).
- Característiques de la zona on pastura el ramat i maneig del bestiar. Per exemple, les zones de pastura amb bosc o amb forta pendent fan que la feina del gos de protecció per contrarestar els depredadors sigui més difícil. En zones àrides i seques amb àrees de pastura molt àmplies, és possible que es necessiti més gossos de protecció.
- Altres mesures de protecció implementades: tancat elèctric, presència contínua del pastor.

Sempre que hi hagi depredadors, es recomana treballar amb un mínim de 2 gossos de protecció. El número necessari de gossos depèn de la mida del ramat, del tipus de bestiar a protegir, de les pràctiques de maneig i de les característiques de l'ambient on treballen els gossos.

En nombre insuficient, els gossos de protecció no podran protegir el ramat.

Aconsellem tenir com a mínim 2 gossos de protecció per potenciar el treball en equip i el repartiment de les tasques. En front a un depredador, un sol gos de protecció s'enfrontarà a l'inevitable dilema: anar cap al predador per fer-lo fugir deixant el ramat sense protecció o quedar-se amb el seu ramat esperant que s'apropi el depredador. Dos gossos formaran un equip: un anirà a observar des de les alçades si ve un depredador; l'altre es quedarà amb el ramat.

Els gossos de protecció treballen en grup, un grup que ha de ser tranquil i on les relacions entre gossos han d'estar ben establertes. Els més joves de la manada aprenen dels pares i dels més grans.

Grup de Muntanya dels Pirineus i el seu ramat de cabres del Hogan des Vents. Foto de Mathieu Mauriès del Hogan des Vents

És important considerar que un gos de protecció no està totalment operatiu abans dels dos anys d'edat si ha estat entrenat per gossos adults o dels tres anys d'edat si no ha estat acompanyat per gossos adults competents.

Tancat elèctric: una ajuda pels gossos de protecció

Els gossos de protecció són molt més eficients si el ramat està protegit amb un tancat elèctric, sobretot durant la nit. Per ser efectiu, el tancat elèctric ha de tenir una alçada adequada, estar ben clavat al terra i tenir el voltatge suficient. Recordar que quan hi ha un tancat elèctric, el gos de protecció ha de treballar des de fora del tancat elèctric. En cas de quedar-se a dins del tancat amb les ovelles, el gos no podrà fer correctament la seva feina de protecció quan s'apropi el depredador. A més a més, sumat al nerviosisme del gos que no podrà fer la seva feina correctament, les ovelles s'esbarraran molt, intentaran escapar-se. En casos extrems de por, les ovelles poden arribar a trencar el tancat elèctric, escapar-se i lesionar-se greument. Aquesta reacció de por molt intensa pot provocar avortaments.